

From the horse's mouth - de perceptie van de Belgische ambassade in Washington op de Vietnamoorlog onder LBJ (1963-1968), 2020

'Koude Oorlog' lijkt vandaag wel een herboren concept. Steevast wordt het begrip in verband gebracht met de grootste ontwikkelingen op het vlak van internationale relaties. Sinds het laatste decennium horen we dat de verslechterende relaties tussen China en de VS binnen een arena van economisch rivaliteit en het beschermen van invloedssferen een 'Koude Oorlog' is. Recentelijker, met de Russische invasie van Oekraïne die voort duurt, is Rusland opnieuw de vijand die het tijdens de tweede helft van de vorige eeuw was, en scharen we ons achter de NAVO voor bescherming. Historici zullen er altijd voor waarschuwen niet zomaar lukraak parallellen te trekken. Hoe dan ook, de Koude Oorlog is weer relevant.

Deze thesis legt zich toe op een gedetailleerde studie van de berichtgeving door de Belgische ambassade in Washington tussen 1963 en 1968 over het Amerikaanse Vietnam-beleid om een bijdrage te leveren aan het thema 'België en de Vietnamoorlog'. Vanuit deze optiek schetst de thesis een beeld van de Belgische diplomatieke perceptie van de Vietnamoorlog en bij extensie ook van de potentiële implicaties die deze oorlog volgens de Belgische diplomaten hadden op de détente-initiatieven van de minister van Buitenlandse Zaken.

De thesis vangt aan met een beschrijving van de organisatie van de Belgische diplomatieke diensten in de VS. Daarna wordt aan de hand van een voor dit onderzoek opgestelde inventaris na een korte kwantitatieve analyse vastgesteld dat de ambassade veel aandacht besteedde aan het Vietnam-vraagstuk, en dat een tamelijk groot deel van de diplomatieke documenten (20%) hierover handelden.

In het volgende deel legt deze thesis zich toe op de Belgische evaluatie van het gevoerde Amerikaanse beleid tijdens de Vietnamoorlog, en zijn inschatting van de implicaties van de gebeurtenissen in Vietnam, op een drietal domeinen: militair, politiek en diplomatiek. Op militair vlak steunden de Belgen aanvankelijk het Amerikaanse militaire beleid in de vorm van de Tonkin-resolutie en de eerste troepeninzendingen. Naarmate het conflict vorderde ontstond er binnen de ambassade scepsis het Amerikaanse militaire beleid. Het Tet-offensief en de groeiende onenigheid binnen de Amerikaanse administratie over de gevolgde strategie leidde de Belgische ambassade in Washington ertoe te concluderen dat het militaire beleid van de VS gefaald had en herzien diende te worden.

Op politiek vlak merkten de Belgische diplomaten op dat president Johnson aanvankelijk van een bipartisaane steun genoot voor zijn beleid in Vietnam. Vanaf 1966 noteerde de ambassade een groeiende politieke oppositie die uiteindelijk uitmondde in een groot politiek debat over de Vietnamese kwestie. Bovendien stelde de Belgische ambassade in Washington vast dat het politieke thema 'Vietnam', zowel als verkiezingsonderwerp als factor in de publieke opinie pas in 1966, na twee jaar oorlog, echt doorbrak. Tot slot maakten de Belgen in Washington de conclusie van een door-Vietnam-doordrongen samenleving.

Ook op diplomatiek vlak stelden de Belgische diplomaten vast dat de VS bij aanvang alleen wilde onderhandelen vanuit een sterke militaire positie. Door de halsstarrige houding van Hanoi op de onderhandelingsouvertures van de Johnson-administratie, en het uitblijven van vooruitgang op militair vlak, stelde de Belgische diplomatie een systematische versoepeling van de Amerikaanse voorwaarden voor onderhandelingen vast. Na het Tet-offensief van begin 1968 constateerde de ambassade in Washington dat de Amerikaanse onderhandelingsstrategie moest veranderen.

In het laatste deel van deze thesis wordt stilgestaan bij de correlatie tussen de Vietnamoorlog en de détente-initiatieven van de jaren zestig. De potentiële negatieve impact van het Vietnamese conflict op de (Belgische) inspanningen inzake ontzorging was een constante bekommernis voor de Belgische diplomatie in Washington. Dit is ook niet verwonderlijk gezien de ambassade op bijna dagdagelijkse wijze getuige was hoe het Vietnamese conflict alle politieke energie van de Johnson-administratie opslokte, het Amerikaanse militaire apparaat monopoliseerde, de internationale geloofwaardigheid van de VS aantastte, en de hele maatschappij verlamde.